

Fran Miličinski

BUTALCI

Butale in Butalci

Tri ure hoda za pustno nedeljo leži vas Butale. Prvi, ki se je naselil v vas Butale je bil Kozmijan Buta. Z glavo je butal, kakor kozel in je marsikomu nalomil rebra. Imel je obilno družino.

Pri Gregorju Copatku sta prespala zvezdogleda. Imel je kravo, ki je postala dvorna pratkarica pri carju, ker je pravilno napovedal vreme, ker krave ni bilo domov.

Izmed občinskih mož, so izbrali za župana tistega, v katero brado je šla uš Šprinca Marogla.

Tepanjčani, hribovci, so ob nedeljah prihajali v Butale po bel kruh. Ti so spravljali v svet zgodbe o Butalcih.

V Butalah je razsajala tudi kuga krive vere.

Imeli so žepno uro iz repe.

Ko je prišel v Butale car so ga sprejeli z brizgalnico.

Mlajši rod je šel korajžno po svetu. Naselili so se ob Dravi, Muri in vse do morja.

Turki v Butalah

Turki so strašili po deželi. Jemali so živino in mladino. Butalci pa so bili ponosni na svojo živino. Sklenili so, da se brez boja ne predajo Turkom. Napisali so tablo :«Najstrože prepovedana pot!» Ponoči so postavili stražo. Butalec je stražil s sulico ali helebardo. Ker ga je močno zavilo v trebuhu je počepnil v robidovje in močno zatulil in začel klicati na pomoč.

Butalci so ugotovili, da ponoči ni časa za posvet in sklepe. Pobegnili so v hrib. Podnevi ni bilo ne duha ne sluha od Turkov. Ugotovili so, da je napis dober, robide pa bodo posekali in požgali.

Butalci gredo po sol

V Butalah je zmanjkalo soli. Z osedlanimi konji so odšli po sol v svet. Marel niso vzeli s seboj, češ, da se rade izgubijo. V mestu Solimuri so kupili sol. Namesto v krčmo so zavili v brivnico. Vsi obriti in postrizeni se niso več spoznali med seboj. Med potjo domov so si skuhal polento. Ker niso imeli in dobili soli, jim neslana polenta ni teknila. Ko pa so že osedlali konje in so zagledali vreče soli, so se spomnili, da jo tovorijo.

Ker pa so bili spremenjen ega videza, so se bali, da jih doma ne bodo spoznali. Vsak je pred svojimi vrati potrkal in vprašal, če je gospodar doma. Oddahnili so se, ker so vsi povedali, da je gospodar šel po sol. Tako so vedeli, da so pravi.

V Butalah sejejo sol

Da Butalcem ne bi bilo treba soli kupovati tako daleč, so se odločili, da jo posejejo. Spomladi so jo posejali okrog hiš, tako kot peteršilj in drobnjak. Kmalu je pognalo zelenje in obetali so si dobro letino. Namesto soli pa so zrasle le koprive. Koprive so dejali na jezik. Ko jih je speklo so dejali, da je že zdaj ostra, kako bo šele slana, ko bo dozorela.

Butalski jež

V Butalah so vsako leto ob svetem Martinu zaklali pitanega ježa. Mast in meso so mastno prodali. Dobiček so porabili za vse cerkvene potrebe. Ježa so klali v koritu. Ko so korito umivali, so vse Butale imele mastno juho, kost so shranili do pusta in so si jo gospodinje sposojale, da so kuhale ričet. Mast so shranili v zvoniku. Ker je bila pretežka je porušila kor.

Še dobro, da je mežnar pustil pajčevino, da se je mast vanjo ujela.

Kobilja jajca

Butalec je šel v sosednje mesto na semenj. Kmetje so prodajali buče. Butalec vpraša kmeta:«Kakšna so to jabolka? Kolikšno je drevo?» Kmet je mislil, da se heca. Pove mu, da so to kobilja jajca. Butalec pa se takoj razveseli in reče, da v Butalah še nimajo konj. Kupi par. Kmet mu še pove, da jih mora doma zakopati v gnoj za štiri tedne.

Med potjo domov se ena buča Butalcu izvali iz rok in se razleti. Prestrašen zajec skoči iz grma. Butalec misli, da je iz buče skočilo žrebe. Kliče ga naj ga počaka, saj ga je plačal. Misli si je:« Tako majceno, uhato in hrabro žrebe, kakšno šele bo ko bo zraslo!»

Doma zakoplje bučo v gnoj. Buča je zgnila. Butalec je rekel:« Tisti, ki se je zvalil mi je ušel, ta, ki sem ga prinesel domov, pa je bil klopotec!»

Kako so Butalci širili cerkev

Ker so imeli v Butalah pretesno cerkev, vsi niso mogli k maši. Tisti zunaj so imeli slabo vest. Navozili so dobrega gnoja vse do okenj cerkve. Sonce in dež sta naredila svoje. Cerkev je rastla iz gnoja. Da so cerkev še

raztegnili, so si slekli suknjiče in jih položili ob zid. S hrbti so se upirali v zid. Ko so odšli pogledat, koliko se je zid že raztegnil, jim je tat pobral vse suknjiče. Rekli so: »Po sreči je šlo, zdaj bomo vsi lahko sedeli v cerkvi.«

Dve poletji in ena zima

Butalci so odšli k poglavarju in mu povedali, da je časa za pašo premalo, da je zima predolga, da je premalo krme za živali, da jo zmanjka že spomladi.

Kriva vera v Butalah

V Butale je iz Tepanj prišla kuga krive vere. Raznašal jo je pridigar s pomočjo mežnarja.

Govorila sta, da je Sveti Lovrenc vrgel Brdavsa, v cerkvi je umrl romar, ki je stopil na desko, ki je prevrnila svetega Lovrenca nanj, ko so obnavljali cerkev. Ženica je po kolenih hodila okrog cerkve. V krčmi si je žganje polivala na kruh. Postala je pijana. Ko je šla iz krčme, se ji je cerkev vrtela okrog oči. Mislila je, da je čudež, ker gre cerkev okrog nje.

Pridigar je naročil mežnarju, naj spusti bika v županov oves. Pri maši je nato pridigal, da je bik v ovesu. Ker je bil res, so Butalci mislili, da je sveti mož, ki vidi čez zid cerkve.

Novi pridigar

V Butalah je zbolel pridigar. Odločili so se, da bo vsako nedeljo iz vsake hiše drug pridigar.

Ko je bil na vrsti gospodar ene hiše, ki je bil tudi bolan, je poslal pridigat svojega svinjarja.

Svinjar je stal na prižnici in pridigal: »Vi!« To je ponavljal in ponavljal, kazal na moške in ženske. Na koncu pa je spet rekel: »Vi, vi, vi, vsi skupaj ste svinje in prašiči!«

Bil je vesel, da je dobro odpridigal.

Kako je krivi veri v Butalah odklenkalo

Mežnar je pridigarju kradel smetano. V cerkvi je z žlico mazal kip svetega Antona, eno žlico pa je privoščil sebi. Za seboj je pustil sledi. Pridigar je obdolžil mežnarja. Ta mu je pokazal sledi po cerkvi, ki so vodile do kipa. Pridigar ga je spregledal in ga je hotel udariti. Zadel je kip. Padel je po tleh in se sesul v prah. Ker je bil naslednji dan praznik, sta poprosila čevljarja, da bi stal kot kip v oltarju. Čevljar je bil podoben kipu. Romarji so hoteli od svetnika Antona vse najboljše, zato jim je pridigar rekel, naj ne bodo preveč zahtevni, da jim ne bo ušel.

Ker pa so prižigali ob kipu sveče in so čevljarja pekle noge je zbežal iz cerkve. Romarji so mislili, da je to čudež. Odvrzel je sandale in odšel domov.

Butalci so ugotovili, da če svetnik beži iz cerkve, vera ni prava.

O tepanjskih mrličih

Butalec je šel Tepanjce. Ogledal si je cerkev in zmolil za tepanjske falote, ki so tam pokopani. Slišal ga je mežnar in mu vrgel kamen. Ker Butalec ni videl nikogar si je mislil, da so mu kamen vrgli falotje. Rekel je: »Falotje tudi po smrti ostanejo falotje.«

O Butalcu v smreki in mački, ki ni marala pipca

Butalci so sekali smreko. Ker so bile bile gosto posejane, so se z vejami ujele za druge. Nekdo se je spomnil, da bi prej posekal veje. Ko je to naredil je ugotovil, da ne more več dol. Na mačkin vrat so navezali vrvi in jo prosili, naj spleza na vrh smreke. Ona pa ni hotela. Z nožem je mahal in ji klical, da ima klobaso. Mačka se je noža ustrašila in zbežala. Smreko so posekali, Butalec je padel na druge veje, se malo popraskal, a preživel. Vse je bilo zelo sram.

Kašo pihal

Iz daljne poti se je vrnil Butalec. Prinesel je proso, ki ga v Butalah še niso poznali. Skuhali so kašo in še vročo jedli vsak po eno žlico. Vsi so imeli opečena usta. Ko so kašo sejali in je vzklila, so jo pihali, da ne bo tako vroča. Tepanjčanu niso pustili pihati kaše, ker je bila njihova.

Butalski zajec

Butalcu se je sanjalo o zajcu, kako je deteljo. Določili so, da mu policaj prepove jesti deteljo in mu pove, da se mora v štirinajstih dneh vrniti v gozd. V štirinajstih dneh je detelja že precej zrasla. Zajca se ni več videlo. Bili so zelo zadovoljni. Česar se ne vidi je prav, da ni, »so rekli«.

O županu, pastirju in ovcah

Županov pastir je pasel devetnajst ovac. Ena mu zmanjka. Župan ga vpraša, kam je dal eno ovco. Ker vsak vstraja pri svojem številu ovac, pokličeta šestnajst mož in policaja. Vsak naj bi zgrabil svojo ovco in če jo bo

imel, jih bo devetnajst, drugače pa ne. Policaj je ostal brez ovce. Osemnajst jih je, »reče župan.« Pastir pa pravi, da jih je devetnajst. Kriv je policaj, ki pravi čas ni zgrabil ovce.

Razbojnik Cefizelj in občinska blagajna

Razbojnik Cefizelj je pri peku kupoval koruzne hlebčke. Ko mu je zmanjkalo denarja je vlomil v občinsko blagajno. Pustil je potrdilo, da je vzel denar. Pri peku je stopil na blagajno in plačal hlebček. Pek mu je vrnil več denarja kot ga je dobil. Policaju je povedal, da je Cefizelj ukradel blagajno. Ker je imel policaj ključ od blagajne za vratom, mu ni verjel. Župan je dal ukaz policaju, da ulovi razbojnika. Policaj ga je ulovil in klical župana, da naj hitro pride. Župan je imel ravno kosilo in rekel, naj ga pripelje po kosilu. Policaj pa je prosil Cefizlja naj ga spusti in mu obljubil tolar. Cefizelj mu je rekel, naj ga nese v blagajno, da ne bo suha. Pa še sam je dal groš zraven.

Semenj v Butalah

Ker so imeli Tepanjčani vsako leto Mihaelov semenj so ga dobili tudi v Butalah. Zmenili so se, da bo vsak nekaj prinesel od doma. Tepanjčan je vprašal kmeta za koliko proda kravo. Kmet mu je odgovoril, da ta ni na prodaj, da je le za semenj. Tiste doma pa ima na prodaj.

Zgodba o veverici

Butalca sta sekala v gozdu, ko zagledata veverico. Poskušata jo uloviti, da jo bosta imela za malico. Prvi se vrne poškodovan, drugi pa krvav okrog ust. Prvi se razjezi, prisoli drugemu zaušnico in reče:«Požeruh! Si pojedel kar surovo, sram te bodi ! Da ne bo malica brez soli.«

Zaljubljena zgodba županovega sina

Butalski župan je imel sina Jakoba. Ob nedeljah je hodil v Tepanje pokušat kruh. Hodil je mimo graščine, kjer je sedela mlada grofica. Zaljubil se je. Po njej je hrepenel sedem let. Osmo leto jo je srečal in ji razodel ljubezen. Ona ga je spodila. Razočaran si je mislil:«Zakaj sem ji to povedal, pa bi lahko hrepenel za njo še sedem let.«

Še ena z butalskega semnja

Butalec se odloči, da proda osla. Prvi kupec mu reče, da bi osel lahko imel krajši rep. Zato ga Butalec odreže in spravi v žep. Drugi kupec mu pohvali osla. Škoda, da nima repa,«mu reče.« Butalec iz žepa potegne rep in mu pravi, da zaradi tega že ne sme propasti kupčija.

Historija o posebnem blagu

V Butalah je kislo mleko nebeški blagor. Ko so pri županu mlatili, so dobili za kosilo kislo mleko. Ker ga je bilo premalo, mu je mati dodala vodo, ki jo je nalila pri mlinu. Bila je čisto bela. Ko je skodelo postavila na mizo, je rekla:«Bog žegnaj!» Mlatiči pa so ji povedali, da niso tako gosposki, da bi vodo jedli z žlicami. Odšli so drugam.